

FORSIKRINGSSKADENEMNDAS UTTALELSE

6071&

17.3.2006

IF

ANSVAR

Premieøkning – kontraheringsplikt for lovpålagt ansvarsforsikring? – FAL § 3-6 (1).

Sikrede, et omreisende tivoli, var pålagt å ha ansvarsforsikring for å drive sin virksomhet. Avtalen om ansvarsforsikring hadde tidligere hatt en årspremie på kr 17.545 og en egenandel på kr 7.500. Ved hovedforfall sommeren 2003 mottok sikrede et premievarsel der selskapet hadde endret disse summene. Årspremien var satt til kr 170.032, og egenandelen hadde økt til kr 500.000. Sikrede anførte at disse endringene var så omfattende at premievarselet i realiteten innebar en oppsigelse av avtaleforholdet. I så fall hadde selskapet ikke overholdt to-månedersfristen i FAL § 3-6 første ledd. Sikrede stilte også spørsmål ved om selskapet kunne nekte sikrede å tegne en lovpålagt ansvarsforsikring. Selskapet opplyste at det ikke ønsket å overta ansvarsforsikring på objektiv grunnlag for fornøyelsesetablissementer/tivoli. Sikrede påpekte at virksomheten ikke innebar noen spesielt stor risiko for selskapet. Ifølge en rapport utarbeidet av Det Norske Veritas var risikoen meget lav. Faktisk var det bare litt farligere å kjøre karusell enn å være hjemme.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: Kr 118.461,50 ifølge sikrede.

Forsikringsskadenemnda bemerker:

Denne saken gjelder forståelsen av FAL § 3-6 (nå § 3-5) om selskapets unnlattelse av å fornye en forsikring, som normalt er gjenstand for automatisk fornyelse. I så fall må selskapet gi særskilt varsel senest to måneder før forfall. Et slikt varsel skal være både skriftlig og grunngitt.

Som nemnda påpeker i uttalelse nr. 3675 må en premieøkning som i realiteten må likestilles med en oppsigelse, anses på samme måte. I denne saken er det ikke bare tale om en 10-dobling av premien, men også en 66 2/3 ganger dobling av egenandelen.

Etter nemndas mening må en slik økning utvilsomt likestilles med en oppsigelse (unnlatt fornyelse). Det er på det rene at selskapet ikke har fulgt fremgangsmåten i FAL § 3-6. Det innebærer at premieøkningen for året 2003 – 2004 ikke er gyldig, og at betalt overskytende premie må tilbakebetales.

Konklusjon: Sikrede gis medhold.

Uttalelsen er enstemmig.

Ved behandlingen deltok: Lundgaard, Engstrøm, Herredsvela, Sandnes og Brende.

Sekretariatets redegjørelse i FKK sak 20040560 HI(JM) av 30.11.2005.

Saken gjelder lfs forståelse av FAL § 3-6 og dets kontraheringsplikt for lovpålagte forsikringer.

Sikrede er et omreisende tivoli. Årspremien for tidligere år var kr 17.545. Forsikringssummen var satt til kr 2 mill. og egenandelen var kr 7.500/20.000. Ved hovedforfall sommeren 2003 fikk sikrede tilsendt en faktura, samt vedlegg til forsikringsbeviset, hvor det gikk fram at selskapet hadde foretatt endringer i avtalen. Årspremien var satt til kr 170.032, og egenandelen hadde økt til kr 500.000 pr. skadetilfelle.

Sikrede tok kontakt med selskapet og anførte at disse endringene medførte så store forandringer at de nærmest måtte anses som en oppsigelse av den tidligere avtalen. Det ble påpekt at dersom endringene i realiteten innebar en oppsigelse fra selskapets side, ville FAL § 3-6 komme til anvendelse. I så fall hadde ikke selskapet overholdt varslingsfristen på to måneder etter FAL § 3-6 første ledd. Sikrede viste også til ut. 3675.

Selskapet opprettholdt størrelsen på den varslede årspremien. I en e-post til sikrede forklarte selskapet endringene slik:

Ansvarsforsikring for fornøyelsesetablissemeter/tivoli på objektivt grunnlag er en risiko vi ikke ønsker å overta ut fra vår risikopolicy.

Når forsikring allikevel er overtatt er det som følge av brudd på denne. Vi er for de risikoer dette gjelder å foreta en opp-prising av forsikringsavtalene.

Sikrede tok etter dette kontakt med advokat, som påpekte at egenandelen hadde økt med 6.667 % og at årspremien hadde økt med nesten 1.000 %. På bakgrunn av dette måtte det være klart at selskapets premievarsel ikke kunne anses som et tilbud om fornyelse av forsikringen etter reglene om automatisk fornyelse av avtalen. Premievarselet gjaldt i realiteten en helt ny avtale. På bakgrunn av uttalelsene i e-posten til sikrede kunne det virke som at selskapet, i stedet for å si opp avtalen, forsøkte å presse sikrede ut ved å endre vilkårene på en slik måte at sikrede selv valgte å si opp. Til dette hadde advokaten følgende bemerkninger:

Grensen mellom reglene for fornyelse og reglene for selskapets adgang til å unnlate fornyelse er drøftet i ulike rettskilder. Det vises i denne forbindelse blant annet til NOU 2002:21; Oppsigelse av forsikringsavtaler:

"Ved utløpet av forsikringstiden kan forsikringsselskapet endre vilkårene. Selskapet skal i så fall gi forsikringstakeren de nye vilkår med en redegjørelse for de endringer som er gjort. FAL §§ 3-6 tredje ledd ... inneholder nærmere regler om dette. Endringene må ikke være så omfattende at det i realiteten dreier seg om en ny avtale om forsikring. Videre må en vilkårsendring eller en premieforhøyelse heller ikke være slik at den i realiteten innebærer at forsikringstakeren er henvist til å avslutte forsikringsforholdet. Slike tilfeller vil bli vurdert etter reglene om unnlatt fornyelse fra forsikringsselskapet."

Det samme syn er kommet til uttrykk blant annet i forsikringsklagenemndas sak nr. 3675 hvor det uttales:

"Før hovedforfall 99 varslet selskapet betydelig premieøkning, men pga. en feil ble premievarsel sendt og betalt med foregående års premie. Samtidig ga selskapet beskjed om den høyere premien pr. telefaks. Det er uenighet om sikrede (fotballklubben) var behørig varslet om premieøkningen, og tvisten gjelder om premiebetalingen er bindende for det aktuelle året eller om selskapet kan anse avtalen som opphørt. FSN bemerker: Etter de opplysninger som foreligger for nemnda er det i denne saken tale om en løpende forsikring med hovedforfall den 15.4 hvert år. Det følger av FAL § 3-6 at dersom selskapet i

forbindelse med fornyelse ikke ønsker å forlenge den løpende avtalen, skal det varsle forsikringstakeren om dette senest to måneder før utløpet av forsikringstiden. Er ikke slikt varsel gitt på denne måten, anses forsikringen fornyet for ett år. Selskapet kan bare unnlate å fornye forsikringen, altså gå til oppsigelse, dersom det foreligger "særskilte forhold". En slik oppsigelse skal være skriftlig og grunngitt. Gjelder det endringer i vilkår i forbindelse med fornyelse, skal selskapet gi melding om de nye vilkår som gjelder, sammen med premievarselet. Endringer som ikke er varslet på denne måten kan selskapet ikke påberope seg.

I denne saken er det ikke tale om en formell oppsigelse, men etter nemndas mening kan det ikke gjelde andre regler dersom selskapet bare vil forlenge forsikringen mot en premie som er nærmere 30-doblet. Da selskapet ikke har fulgt varslingsreglene i § 3-6, gis sikrede medhold i at avtalen er å anse som forlenget et år med samme premie som tidligere. Nemnda behøver etter dette ikke ta standpunkt til de avtalerettslige anførsler fra selskapets side. Sikrede gis medhold."

I foreliggende sak er fornyelsesvarselet sendt ut 11. juni 2003, dvs. vel seks uker før fornyelsestidspunktet. På grunn av den sterke endring av både vilkår (egenandel) og premie, må varselet i realiteten anses som en oppsigelse av den løpende avtale med tilbud om en ny avtale på helt nye avtalevilkår. Slike forhold bedømmes etter forsikringsavtaleloven § 3-6 første og annet ledd. Selskapet må i slike tilfelle meddele forsikringstakeren senest to måneder før utløpet av forsikringstiden at selskapet ikke ønsker å fornye forsikringen. I foreliggende tilfelle er heller ikke kravene til innholdet i en slik meddelelse oppfylt.

Konsekvensen av at forsikringsforholdet fornyes for ett år, jf. forsikringsavtaleloven § 3-6 første ledd siste punktum. Siden de vilkår og premiekrav som er tilbudt av selskapet er ulovlige, vil vilkår og premie for perioden 30. juli 2003 - 29. juli 2004 være de samme som foregående forsikringsperiode, jf. også uttalelsen fra forsikringsklagenemnda i ovennevnte sak.

For ordens skyld vil vi også bemerke at vår klient ikke har hatt noen forsikringsskader under ansvarsforsikringen i de siste fire år.

Da selskapet ikke besvarte advokatens henvendelse, klaget sikrede saken inn for FKK. Sikrede påpekte at ansvarsforsikring var et vilkår for å kunne drive tivolvirksomhet. Pga. dette hadde sikrede følt seg tvunget til å betale "fornyelsespremien", selv om dekningsomfanget og premien var så forandret at avtalen ikke lenger tilfredsstilte sikredes forsikringsbehov. Sikrede viste også til en såkalt FAR-rapport utarbeidet av Det Norske Veritas (DNV).

Rapporten omhandler FAR-verdier, noe som er definert som antall drepte pr. 100 mill. persontimer. FAR-verdien for å kjøre karusell med omreisende tivoli i Norge basert på ulykkesstatistikk for perioden 1994-2003 var satt til 2,3. Ifølge DNV er dette meget lavt sammenlignet med andre aktiviteter. FAR-verdien for å være hjemme var beregnet til 1,6. DNV konkluderte derfor med at det er litt farligere å kjøre karusell enn å være hjemme.

Selskapet opplyste at ansvarsforsikringen ble strøket 15.3.04 etter avtale med sikrede og at for mye betalt premie for perioden 15.3.04-1.7.05 hadde blitt tilbakebetalt.

Sikrede ønsket likevel at saken skulle behandles ved FKK. Det hadde vist seg vanskelig å få dekket forsikringsbehovet et annet sted. Sikrede måtte til slutt opprette et datterselskap i Sverige og fikk deretter dekket sitt for behov for ansvarsforsikring der. Dessuten var det et viktig prinsipielt spørsmål om et forsikringsselskap har anledning til å nekte tegning av en ansvarsforsikring for en bransje som er pålagt å ha slik forsikring for å drive sin virksomhet.

FKK presiserte sakens problemstilling slik:

Det er først og fremst de rettslige og økonomiske konsekvenser av selskapets håndtering av avtalefornyelsen FKK, eventuelt Forsikringsskadenemnda kan uttale noe om. Jeg forstår det slik at klager har betalt den nye premien frem til 15.3.04. På bakgrunn av FSN 3675 er vel i så fall spørsmålet om klager kan kreve tilbake differensen mellom dette beløpet og den premie som gjaldt i forutgående forsikringsperiode, eventuelt justert med en mindre økning slik som antydnet av advokat ... i brev til selskapet 1.9.03. Videre om klager kan kreve erstatning for eventuell merpremie i nytt selskap for perioden 15.3.04 til 29.7.04.

Sikrede presiserte at det også var ønskelig å få dekket utgiftene til juridisk bistand. Selskapet har valgt å ikke kommentere saken ytterligere.

FSN bes ta stilling til om selskapets premievarsel i realiteten var en oppsigelse av avtaleforholdet og om selskapet i så fall hadde adgang til å nekte sikrede å tegne en lovpålagt ansvarsforsikring.

Tidligere uttalelser:

Premieøkning 1828 3675 3840 3841 4586 5176

Kontraheringsplikt 2197 3292 3337 4563